

ŚWIATOWIT

ROCZNIK

POŚWIĘCONY ARCHEOLOGII PRZEDDZIEJOWEJ

I BADANIOM

pierwotnej kultury polskiej i słowiańskiej

WYDAWANY STARANIEM

ERAZMA MAJEWSKIEGO.

Tom I. — 1899.

(57 ilustracji w tekście i XI tablic).

WARSZAWA.

Skład Główny w Księgarni E. Wendego i S-ki, Krak.-Przedmieście № 9.

—
1899.

ŚWIATOWIT

ANNUAL OF THE INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY
OF THE UNIVERSITY OF WARSAW

VOL. XIII–XIV (LIV–LV)
(2015–2016)

FASCICLE A/B

PREHISTORICAL AND MEDIEVAL
ARCHAEOLOGY.
ARCHAEOLOGY OF POLAND

MEDITERRANEAN
AND NON-EUROPEAN
ARCHAEOLOGY

WARSAW 2018

ŚWIATOWIT

ROCZNIK INSTYTUTU ARCHEOLOGII
UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO

TOM XIII–XIV (LIV–LV)
(2015–2016)

FASCYKUŁ A/B

ARCHEOLOGIA PRADZIEJOWA
I ŚREDNIOWIECZNA.
ARCHEOLOGIA POLSKI

ARCHEOLOGIA
ŚRÓDZIEMNOMORSKA
I POZAEUROPEJSKA

WARSZAWA 2018

Redaktor naczelny Wydawnictw Instytutu Archeologii UW: Krzysztof Jakubiak

ŚWIATOWIT
ROCZNIK INSTYTUTU ARCHEOLOGII UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO

Redaktorzy: Dariusz Błaszczuk (d.blaszczuk@uw.edu.pl),
Jerzy Żelazowski (j.r.zelazowski@uw.edu.pl)

Rada redakcyjna:

Włodzimierz Godlewski (Przewodniczący)
Elżbieta Jastrzębowska
Joanna Kalaga
Wojciech Nowakowski
Tadeusz Sarnowski
Tomasz Scholl
Karol Szymczak

Recenzenci tomu:

Zdzisław Bełka, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
Joanna Kalaga, Uniwersytet Warszawski
Piotr Kittel, Uniwersytet Łódzki
Henryk Kobryń, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Jerzy Libera, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Andrzej Michałowski, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
Michał Pawleta, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
Jan Schuster, Uniwersytet Łódzki

All rights reserved

© 2018 Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego

ISSN 0082-044X

Projekt okładki, opracowanie graficzne i skład: Jan Żabko-Potopowicz
Druk:

Adres redakcji: Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego,
Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa

Spis treści

Contents

Fascykuł A/B

ARCHEOLOGIA PRADZIEJOWA I ŚREDNIOWIECZNA. ARCHEOLOGIA POLSKI
ARCHEOLOGIA ŚRÓDZIEMNOMORSKA I POZAEUROPEJSKA

Fascicle A/B

PREHISTORICAL AND MEDIEVAL ARCHAEOLOGY. ARCHAEOLOGY OF POLAND
MEDITERRANEAN AND NON-EUROPEAN ARCHAEOLOGY

OD REDAKCJI.....9

Studia i materiały

Katarzyna Januszek, Katarzyna Pyżewicz

KRZEMIENNE NARZĘDZIA SZLIFOWANE Z PÓŻNEGO NEOLITU
– MIĘDZY FORMĄ A FUNKCJĄ13
Late Neolithic polished flint tools – between form and function27

Sylwia Domaradzka, Bartosz Józwiak, Michał Przedziecki

MATERIAŁY Z EPOKI KAMIENIA I WCZESNEJ EPOKI BRĄZU ZE STANOWISKA 2
W WOŹNEJWSI, GM. RAJGRÓD, WOJ. PODLASKIE Z BADAŃ W LATACH 2015–201629
Stone Age and Early Bronze Age archaeological material from the site 2 in Woźnawieś,
Rajgród commune, Podlaskie voivodship, from the excavations in 2015 and 201646

Agata Trzop-Szczypiorska, Radosław Karasiewicz-Szczypiorski

DOMY ZE STANOWISK KULTURY PRZEWORSKIEJ NA MAZOWSZU.
KILKA PRZYKŁADÓW Z NIEPUBLIKOWANYCH BADAŃ47
Houses from sites of the Przeworsk Culture in Masovia. A few examples from unpublished research70

Agata Chilińska-Früboes, Bartosz Kontny

PO JANTAR! RZYMSKI TROP W DALEKIM KRAJU ALBO RAZ JESZCZE
O ZNALEZISKACH Z DAWNEGO *ILISCHKEN*73
Go for amber! Roman trace in a distant land or once more about old finds from former *Ilischken*105

Dominik Chudzik

WYBRANE ASPEKTY WCZESNOŚREDNIOWIECZNEGO OSADNICTWA RÓWNINY ŁUKOWSKIEJ I WYSOCZYNY SIEDLECKIEJ.....	107
Selected Aspects of Early Medieval Settlement in the Łuków Plain and the Siedlce Upland	131

Dariusz Błaszczuk

POCHODZENIE I DIETA MĘŻCZYZNY POCHOWANEGO W GROBIE D162 Z CMENTARZYSKA W BODZIA W ŚWIETLE BADAŃ IZOTOPOWYCH.....	133
The provenance and diet of a man buried in the grave D162 from the cemetery in Bodzia in the light of isotopic analyses	155

Joanna Piątkowska-Malecka

ZWIERZĘCE SZCZĄTKI KOSTNE Z TERENU ŚREDNIOWIECZNEJ OSADY W SURAŻU, STAN. 7/125, GM. <i>LOCO</i> , POW. BIAŁOSTOCKI, WOJ. PODLASKIE	159
Animal skeletal remains from the medieval settlement in Suraż, site 7/125, Suraż commune, Białystok district, Podlaskie voivodship	174

Marta Osypińska, Joanna Piątkowska-Malecka

ZWIERZĘTA W ZAGRODACH NA TERENIE OSADY LUDNOŚCI KULTURY CERAMIKI WSTĘGOWEJ RYTEJ W LUDWINOWIE (STAN. 7, AUT. 112), GMINA I POWIAT WŁOCŁAWEK	175
Homestead Animals in Linear Pottery Culture Settlement in Ludwinów (Site 7, Aut 112), Włocławek Commune and District	193

Sławomir Wadył, Marek Krąpiec

DENDROCHRONOLOGIA O DATOWANIU WCZESNOŚREDNIOWIECZNEGO GRODZISKA W WĘGIELSZTYNIE, GM. WĘGORZEWO	195
Dendrochronology on the dating of an early medieval settlement in Węgielstyn, Węgorzewo commune	203

Agnieszka Olech

SYSTEM OCHRONY I PRZECHOWYWANIA ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH NA SŁOWACJI.....	205
System for Protection and Storage of Archaeological Collections in Slovakia.....	212

Kronika wykopalisk**Michał Przeździecki, Elżbieta Ciepiewska**

RYDNO – STANOWISKO NOWY MŁYN, WYKOP I/2015, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE. BADANIA W ROKU 2015	215
Rydno – Site: Nowy Młyn, Cut I/2015, Świętokrzyskie voivodship. The excavations in 2015	218

Paweł Szymański

- CZERWONY DWÓR, STAN. XXI, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2015221
Czerwony Dwór, site XXI, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2015.....226

Artur Brzóška, Piotr Prejs

- BADANIA NIEINWAZYJNE DNA WISŁY NA ODCINKU MOSTU ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
DO MOSTU GDAŃSKIEGO, WARSZAWA, WOJ. MAZOWIECKIE,
BADANIA W LATACH 2015–2016 227
Non-invasive Survey of the Bottom of the Vistula River Between the Świętokrzyski Bridge
and the Gdański Bridge, Warsaw, Mazowieckie Voivodship, in the Years 2015 and 2016 230

Ewa Marczak-Łukasiewicz

- TRUSZKI-ZALESIE, STANOWISKO 1 „OKOP” I STANOWISKO 3 „SIEDLIKO”,
WOJ. PODLASKIE. BADANIA WYKOPALISKOWE W LATACH 2013, 2015 I 2016 231
Trzuski-Zalesie, Site 1 (‘Okop’) and Site 3 (‘Siedliko’), Podlaskie voivodship.
Excavations in 2013, 2015, and 2016..... 233

Magdalena Natuniewicz-Sekuła

- WEKLICE, STAN. 7, POW. ELBLĄSKI, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE.
BADANIA W LATACH 2015–2016 235
Weklice, Site 7, Elbląg district, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2015–2016 240

Michał Starski

- PUCK, UL. 1 MAJA 3, DZ. 168, BADANIA W LATACH 2014–2015 241
Puck, 1 Maja Street no. 3, Plot 168. The excavations in 2014 and 2015 248

Michał Starski

- SKARSZEWY – RYNEK, GM. SKARSZEWY, WOJ. POMORSKIE, BADANIA W 2015 ROKU 249
Skarszewy – the market square, Skarszewy commune, Pomorskie voivodship. The excavations in 2015258

Sławomir Wadył

- PASYM, ST. 1, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2016 259
Pasym, site 1, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2016 265

Sławomir Wadył, Jerzy Łapo

- PERŁY, ST. 1, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2016 267
Perły, site 1, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2016 270

Witold Gumiński

- STANOWISKO TORFOWE ŁOWCÓW-ZBIERACZY Z EPOKI KAMIENIA.
SZCZEPANKI, STAN. 8, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2016 271
Szczepanki, site 8, Warmian-Masurian voivodship – a Stone Age peat-bog site of hunter-gatherers.
The excavations in 2016 278

Bartosz Kontny, Artur Brzoška, Anna Bucholc, Bartłomiej Kujda, Piotr Prejs

Z POWIETRZA, LĄDU I WODY. WSZECHSTRONNA WERYFIKACJA OSIEDLI NAWODNYCH MIKROREGIONU JEZIOR ORZYSZ I WYLEWY. BADANIA W ROKU 2016	279
From the air, land and water. A comprehensive verification of lake settlements of the microregion of the Orzysz and Wylewy lakes. The expedition in 2016.....	288

Andrzej Szela

BRUDNICE, ST. V, POW. ŻUROMIŃSKI. BADANIA WYKOPALISKOWE W SEZONIE 2015	289
Brudnice, site V, Żuromin district. The excavations in 2015	293

Andrzej Szela

BRUDNICE, ST. V, POW. ŻUROMIŃSKI. BADANIA WYKOPALISKOWE W SEZONIE 2016	295
Brudnice, site V, Żuromin district. The excavations in 2016	298

Roksana Chowaniec

PALAZZO ACREIDE, SICILY, ITALY. EXCAVATIONS IN 2015	299
Palazzolo Acreide, Sycylia, Włochy. Wykopaliska w 2015 r.	305

Rosa Lanteri, Marta Fituła

ANCIENT SETTLEMENTS IN THE TERRITORY OF NOTO (SYRACUSE PROVINCE): NEW DATA FROM THE GIOI AND NIURA DISTRICTS	307
Insedimenti Antichi nel Territorio di Noto (Provincia di Siracusa). Nuovi Dati Dalle Contrade "Gioi" e "Niura"	316
Ślady osadnictwa starożytnego terytorium Noto (prowincja Syrakuzy). Nowe znaleziska z „Contrada Gioi” i „Niura”	319

**Tadeusz Sarnowski, Agnieszka Tomas, Tomasz Dziurdzik,
Ludmiła A. Kovalevskaya, Emil Jęczmienowski, Piotr Zakrzewski**

NOVAE 2015. LEGIONARY DEFENCES AND EXTRAMURAL SETTLEMENT	321
Prace wykopaliskowe w Novae w 2015 r. Twierdzy legionowa i osiedle przyobozowe.	327

Martin Lemke

FIELDWORK AT NOVAE 2015	329
Wykopaliska w Novae w 2015 r.	335

Martin Lemke

FIELDWORK AT NOVAE 2016	337
Wykopaliska w Novae w 2016 r.	342

Martin Lemke

FIELDWORK AT RISAN 2015	343
Wykopaliska w Risan w 2015 r.	348

Martin Lemke

FIELDWORK AT RISAN 2016	349
Wykopaliska w Risan w 2016 r.	354

Tomasz Dziurdzik

LJUBŠKI ARCHAEOLOGICAL PROJECT: A ROMAN AND LATE ANTIQUE SETTLEMENT IN WESTERN HERZEGOVINA, 2015	355
Projekt archeologiczny Ljubuški (Ljubuški Archaeological Project) – osadnictwo okresu rzymskiego i późnoantycznego w zachodniej Hercegowinie, 2015 r.	363

Marcin Matera, Paweł Lech, Elżbieta Sroczyńska

TANAIS, RUSSIA. EXCAVATIONS IN THE 2015 SEASON	365
Tanais, Rosja. Wykopaliska w sezonie 2015	371

Marcin Matera, Paweł Lech, Elżbieta Sroczyńska

TANAIS, RUSSIA. EXCAVATIONS IN THE 2016 SEASON	373
Tanais, Rosja. Wykopaliska w sezonie 2016	380

Dmytro Nykonenko, Marcin Matera, Miron Bogacki, Wiesław Małkowski, Paweł Lech

KONSULOVSКОЕ HILLFORT, UKRAINE. NON-INVASIVE SURVEY IN 2015 SEASON	381
Grodzisko Konsułowskoje, Ukraina. Badania nieinwazyjne w sezonie 2015	388

Dmytro Nykonenko, Marcin Matera, Nadieżda Gawryluk, Paweł Lech

KONSULOVSКОЕ HILLFORT, UKRAINE. 2016 SEASON	389
Grodzisko Konsułowskoje, Ukraina. Badania w sezonie 2016	392

Barbara Kaim, Nazarij Buławka

THE SIXTH SEASON OF EXCAVATION AT GURUKLY DEPE, SOUTHERN TURKMENISTAN (2015)	393
Szósty sezon wykopalisk na stanowisku Gurukly Depe w południowym Turkmenistanie (2015)	388

Włodzimierz Godlewski

NAQLUN, EGYPT. EXCAVATIONS IN 2015	399
Naqlun, Egipt. Wykopaliska w 2015 r.	402

Dorota Dzierzbicka, Włodzimierz Godlewski

DONGOLA, SUDAN – SEASON 2015–2016	403
Dongola, Sudan – Sezon 2015–2016	412

Joanna Kalaga

RECENZJA: DARIUSZ BŁASZCZYK, DĄBRÓWKA STĘPNIOWSKA (RED.), *POCHÓWKI
W GROBACH KOMOROWYCH NA ZIEMIACH POLSKICH W OKRESIE WCZESNEGO
ŚREDNIOWIECZA*, ŚWIATOWIT, SUPPLEMENT SERIES P: PREHISTORY AND MIDDLE AGES,
VOL. XVIII, WARSZAWA 2016, 175 STRON, 93 ILUSTRACJE, 3 TABELE 415

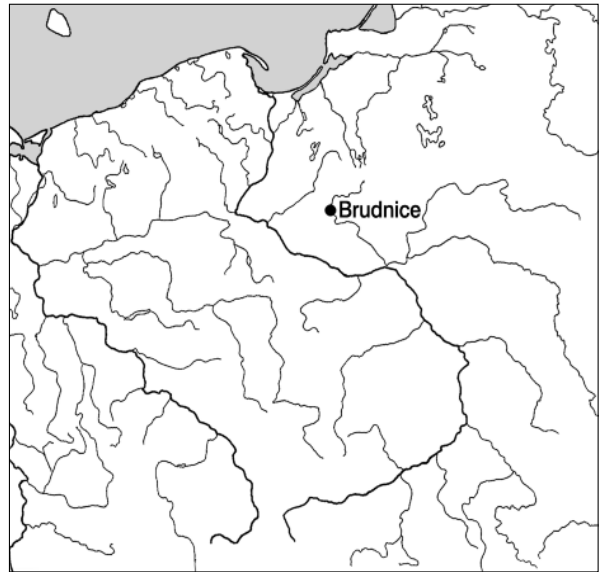
ANDRZEJ SZELA

**BRUDNICE, ST. V, POW. ŻUROMIŃSKI.
BADANIA WYKOPALISKOWE W SEZONIE 2016**

W roku 2016 badania na wielokulturowym stanowisku w Brudniach trwały od 1 do 30 sierpnia. Badania finansowane były ze środków Instytutu Archeologii UW oraz Mazowiecki Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie. Tegoroczne prace badawcze obarczone były różnymi utrudnieniami. Niemal cały obszar stanowiska, stanowiący dotychczas nieużytek, został zaorany, zasiano na nim zboże i trawę, co pociągnęło za sobą duże problemy z uzyskaniem zgody na przeprowadzenie prac. Ponadto, w trakcie intensywnej orki na twardym ugorze, wyorane zostały wszystkie słupki pomiarowe i reper, względem których prowadzono wszystkie wcześniejsze pomiary. Konieczne było więc korzystanie z dodatkowych punktów pomiarowych, ulokowanych kilka lat wcześniej w lesie. Podczas prac założono na stanowisku trzy wykopy o łącznej powierzchni ponad 12,5 ara. Dwa z nich zlokalizowano w południowo-zachodniej części stanowiska. Trzeci w części południowo-wschodniej w sąsiedztwie cmentarzyska kultury wielbarskiej datowanego na młodszy okres wpływów rzymskich, którego zasięgu nie udało się określić w roku ubiegłym.

Pierwszy z wykopów od strony północnej graniczył z szerokopłaszczyznowym wykopem z sezonu 2015, zaś od strony południowej ze ścianą lasu. Jego długość wynosiła niezmiennie 40 m, zaś szerokość ulegała zmianie, co wynikało z przebiegu linii ściany lasu. Od strony wschodniej wykop mierzył 12,5 m szerokości i stopniowo ulegał zwężeniu, by pod koniec 40 m jego szerokość osiągnęła jedynie 1,5 m. Sumując, jego powierzchnia wynosiła około 3 ary. W obrębie wykopu zlokalizowano 21 obiektów archeologicznych. Były to dołki posłupowe, ale również dwie duże jamy, obiekty 969 i 970 oraz jedno, bardzo starannie wykonane palenisko, zawierające kamienny bruk¹. W stropie paleniska znaleziono duży fragment ceramiki, a w części spągowej dwa fragmenty kości zwierzęcych. Największe zagęszczenie obiektów przypadło na część wschodnią wykopu i ulegało ono wyraźnemu rozrzedzeniu w kierunku zachodnim.

Drugi z wykopów, położony 10 m na północ względem wykopu I, przebiegał dokładnie pomiędzy dwo-

ma szerokopłaszczyznowymi wykopami z sezonu 2015. Był on jednak od nich dłuższy i mierzył aż 80 m w linii zachód-wschód. Na powierzchni wykopu zarejestrowano liczne dołki posłupowe oraz jamy. Dołki posłupowe występowały na całej długości wykopu, zaś jamy koncentrowały się w jego wschodniej i środkowej części. Szczególnie ciekawe były jamy 999, 1000, 1002, 1003 i 1012, z których pobrano próbki do dalszych badań specjalistycznych. W sumie na powierzchni wykopu II udokumentowano 123 obiekty archeologiczne.

Trzeci z wykopów założono w południowo-wschodniej części stanowiska, pomiędzy lasem ograniczającym jego powierzchnię od zachodu i południa, korytem Wkry od wschodu, a od północy wykopem z roku 2015, na którym zlokalizowano między innymi obiekt 956. Jego założenie możliwe było dzięki żyjącym tam bobrom, które wykarczowały niemal wszystkie brzozy rosnące w tej części lasu. Jest to ostatni wykop jaki można było założyć w sąsiedztwie skupiska grobów wielbarskich datowanych na młodszy okres wpływów rzymskich. O jego założeniu przesądziły również liczne zabytki wydzielone, znajdujące w tej części lasu. Powierzchnia wykopu wynosiła około 1,5 ara.

¹ Palenisko to widoczne było w roku 2015 w profilu wykopu 178.

Ryc. 1. Plan i profil obiektów 1111 i 1112: 1 – warstwa brunatna; 2 – warstwa ciemnobrunatna (rys. A. Szela).

Fig. 1. Plan and profile of the features nos. 1111 and 1112: 1 – brown layer; 2 – dark brown layer (compiled by A. Szela).

W jego obrębie zadokumentowano trzy obiekty archeologiczne. Wszystkie koncentrujące się w jego północno-zachodniej części.

Pierwszy z obiektów o numerze 1110 przylegał bezpośrednio do ściany lasu, przyjmował kształt owalny o wymiarach 110×36 cm, barwę czarną i brunatno-czarną. W profilu obiekt o bardzo nieregularnym kształcie, barwy brunatno-czarnej i czarnej z licznymi przemyciami. W jego wypełnisku nie znaleziono żadnego wyposażenia. Drugi z obiektów, numer 1111 (Ryc. 1), tworzył rów o głębokości około od 14 do 34 cm, który w części stropowej zawierał liczne, średniej i dużej wielkości, kamienie układające się idealnie na linii wschód-zachód. Kamienie te otoczone były warstwą brunatnej ziemi. Długość całej konstrukcji wynosiła około 4,4 m, a szerokość wahała się od 0,9 do 1,7 m. W obiekcie tym znaleziono kilka fragmentów ceramiki, które występowały zarówno pomiędzy kamieniami, jak i pod nimi. Funkcja obiektu jest trudna do interpretacji. Staranny układ kamieni, zgodny z kierunkiem stron świata, z których część nosiła ślady obróbki, wyraźnie wskazuje na celowy i przemyślany układ tego założenia. Wydaje się całkiem prawdopodobne, że możemy mieć do czynienia z obiektem oddzielającym strefę sacrum od strefy profanum. Trzeci z obiektów (o numerze 1112) położony był

w części zachodniej wykopu i od wschodu bezpośrednio przylegał do obiektu 1111. Przyjmował kształt owalny o wymiarach 210×130 cm, rozciągając się w linii północ-południe z lekkim odchyleniem w kierunku zachodnim. Wypełnisko obiektu stanowił ciemnobrunatny piasek. W profilu obiekt miał kształt nieckowaty, o miąższości 40 cm. Zarejestrowano w nim kilka fragmentów ceramiki oraz dwa fragmenty kości zwierzęcych.

Jak wcześniej wzmiankowano, na obszarze lasu bezpośrednio przylegającym do wykopu 3, w warstwie humusu znaleziono kilka zabytków wydzielonych. Były to: kabłąki zapinek, sprzączki do pasa, fragment bransolety węzowatej, fragment brązowego noża, okucie końca pasa, profilowany guzek od zapinki typu *Bugelknopffibel*, brązowa ostroga (pierwsze tego typu znalezisko na brudnickiej nekropoli), liczne fragmenty stopionego brązu czy ołowiu, a nawet moneta z wywierconym otworkiem. Niestety stan jej zachowania uniemożliwia bliższą identyfikację. Ponadto, w trakcie poszukiwań nieoczekiwanie znaleziono jeszcze jeden artefakt – brązową pieczęć pochodzącą zapewne z XIX wieku, o owalnym kształcie (wymiarach $1,6 \times 2$ cm). Przedstawia ona postać mężczyzny, zapewne żołnierza, który w lewej, opuszczonej, ręce trzyma słabo widoczny przedmiot (sznur?), prawa zaś wyciągnięta jest ku górze

Ryc. 2. Nowożytna pieczęć znaleziona na stanowisku V w Brudnicach (fot. M. Bogacki).

Fig. 2. Modern-era seal discovered on the site V in Brudnice (photo by M. Bogacki).

w kierunku powiewającego sztandaru(?). W otoku umieszczony jest słabo czytelny napis [...]TOUR LEVEVER lub MELEVER. Pozostała część napisu jest nieczytelna. Uchwyt pieczęci jest starannie zdobiony postaciami dwóch splatających się delfinów(?)² (Ryc. 2). Na chwilę obecną niemożliwe jest precyzyjne datowanie zabytku. Francuski napis sugeruje okres napoleoński, choć nie można tutaj wykluczyć pochodzenia rosyjskiego. W tym przypadku jej zagubienie może mieć związek z wydarzeniami z okresu powstania styczniowego, podczas którego, według miejscowego podania, miano spalić znajdujące się w pobliżu rosyjskie koszary, a część stacjonujących w nich żołnierzy spławić do Wkry w drewnianych beczkach.

Podsumowując, sezon 2016 należy uznać za udany i wnoszący wiele ważnych informacji do rozpoznania niezwykle ważnego, z punktu widzenia nauki, założenia sepulkralno-osadowego w Brudnicach. Po trzynastu latach systematycznych badań wykopaliskowych, przebadaniu niemal 1900 m² powierzchni, zadokumentowaniu ponad 1400

obiektów archeologicznych, można powiedzieć, że nekropole przeworska i wielbarska wchodzące w skład stanowiska V w Brudnicach przebadane zostały w całości. Otwarta pozostaje kwestia osady, która rozciąga się zarówno pod młodym lasem, ale także na sąsiadujących z nim polach. Jej przebadanie wymagać będzie jednak czasu, a przede wszystkim wyprzedzających badań nieinwazyjnych, które pozwolą określić zarówno jej zasięg, jak i wytypować najważniejsze obszary do przyszłych badań. Ponadto, na północy pozostało do zbadania odkryte w roku 2006 skupisko palenisk o ciągle nieokreślonej funkcji. Tak więc odkrycie w roku 2016 skromnej konstrukcji kamiennej oddzielającej strefę sacrum od profanum, kończy okres badań nekropoli, otwiera jednak możliwości planowania kolejnych prac nad towarzyszącymi im osadami.

dr Andrzej Szela
Instytut Archeologii, Uniwersytet Warszawski
a.szela@uw.edu.pl

² Pomimo podejmowania wielu prób, do chwili obecnej nie udało się uzyskać dodatkowych informacji od osób zajmujących się

sfragistyką lub okresem napoleońskim w celu pozyskania bliższego określenia pieczęci.

BRUDNICE, SITE V, ŻUROMIN DISTRICT. THE EXCAVATIONS IN 2016

In 2016, three archaeological trenches were dug on the site, whose area totalled 12.5 ares. Two of them were situated in the south-western part of the site, within a settlement excavated already for a few years. These trenches had an area of 11 ares with 144 documented archaeological features. The latter included postholes, storage pits, and a hearth.

The third trench, situated in the south-eastern part of the site and adjoining a Wielbark Culture burial ground, against all expectations, did not contain any sepulchral features. Instead, a ditch and a stone pavement aligned along the east-west axis were discovered on its surface. The large empty space suggests that the edge of the Wielbark necropolis has been reached, so the ditch and pavement may be remains of a construction separating the secular from the sacred part.

In the course of the excavations, many artefacts were also obtained from the topsoil. Most of them were

found near the third trench which adjoined the forest covering the further part of the site. The discovered artefacts included: bows of brooches, belt buckles, a fragment of a snake-shaped bracelet, belt fitting, profiled node from a Bugelknopffibel type brooch, lumps of melted bronze and lead, a coin with a hole, as well as a bronze seal with an image of a soldier and a partially illegible inscription around the rim: [...]TOUR LEVEVER or MELEVER. The handle of the seal was meticulously decorated with two entwined dolphins (?) (**Fig. 2**). The French inscription suggests the Napoleonic period, however its Russian provenance cannot be excluded either. In this case, it might have been lost during the January Uprising when, according to a local tradition, nearby Russian barracks were burned down, whereas some of the soldiers stationed there were floated to the Wkra river in wooden barrels.

Translated by Maciej Talaga